

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ XXVI СЪЕЗДИНИҢГЕ СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИҢ ОТЧЁТ ИЛЕТКЕЛИ БОЛГАШ ИШТИКИ БАЗА ДАШТЫКЫ ПОЛИТИКА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ПАРТИЯНЫҢ ЭЭЛЧЕГЛИГ СОРУЛГАЛАРЫ

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежневтин 1981 чылдың февраль 23-те илеткелиниң төнчүзү

(Эгеки № 45-46 «ШЫНДА».)

Донун ажал-кычкылынын төлөнүлөт күчүлөрүн дүргөн шийгизди элэр дээр чарыжы, Кубанын болгаш Днепротропскинин партия организацияларынын көдөз ажал-агыт продукцияларын шыгарып экижидер талазы-биле этелекти саналып, Уралдың база Кузбастын күш-ажылы коллективтеринин металл болгаш олатка-энергетикти курлаавыларын каман алыр талазы-биле ажалын дуржулгазын Төп Комитет дөткөз.

Хай-хей партия организацияларынын чогаалыкы эгелешкенин болгаш инновацияларын бистин ишти партией бо шүтүлганын макулдап алыр ужурулут. Чер-черин ажалын дуржулгазын байлак болгаш хай ажал болгаш турму партиянын ишти ажал-чорудалганы үр-түзүлгө бол-лур.

Отчёттук үенин дургузуна СЭКП Төп Комитет чамдык партия комитеттеринин ажалын чилин-биле шүтүмчүлээр, оларын удурутууларын элэр ужулга таарышкан. Ол хем-кегер дузалавчыка организациясты түнелдерин база кылды турган.

Областын азы районун партия организацияларын ажалын түнелди хай болгаш ажал-агыт күчүлөрүн тургузулар. Ызын болжолук күжүлешкенин болгаш Шийгизил партией удурулга маани шийгизил ужу-дузалып. Бир эвес партия организацияны бүтүрү болжолук устулганын бүтү курлаавыларын ажаллап, бүтү түгөле чогулмалык чуруму тургузул алыр болза, бүтү чүртүт ажал-херээ улам бурмугаар-лаар. Ынчангаш партия обкомдарын база райкомдарын роком белиери — харымсалгалып, шынгыс болгаш харында доктаамал соруга деп чугаалап болур мен.

Коммунист тургузуушкунун улуг болгаш хай хевирлиг соругдарын шийгизилээрине бирги чериниң ролу партия эге организацияларга хамааржыр.

СЭКП-де 414 муң эге, 457 муң чек партия организацияларын, 618 муң ажал партия бөлүктөрү бар. Төп Комитет ол ажал-агыт ажалын удуру-биле илешкейлиги, оларга хамаарыштыр доктаамал кичээгенин салыры чер-черде партия организацияларын негел келген.

Партия эге организацияларын администрациянын ажал-чорудалганын контроллар эргелиг. Олар ол эргелин долу болгаш эки ажаллап турарын челин алыр конугу чугула. Калдар айтканында-да, ажал-агыт планарын күжүлешкенин ийкели, азы кичкелерин күш-ажылынын болгаш ажал-агыттын байдалдарын экижидерин дугайында-да чугаа чоруп тургай, партия организацияларын бир эвес администрация ший эвес чүдүлү кылдып турар болза, оң дайыма кирбей, принципалдык чорун күжүлөр ужурулут. Чангыс өсө-биле чугаалаарга, партияны угуланышкыны бижы-биле боттандырар херек.

Аларын эрге-ажыны болза азы бюрократия монократ ажал-агыт болгаш ажал-агытты эвес, өскө-даа соругдарын шийгизилээрине ам-даа хала эвес шийгизил турар. Министерлеринин болгаш ведомстволарын парткомдарында өкмөт ким ол монократыга удуз бир эгелчел демисал чорудуп болура? Олар ишти күжүлешкени эрге-ажыны камгалаар дээр шийгизил болгаш эштеп чок түржү ужурулут.

Сөздүн ичинде оларга бек илешкейлиг, быжык принципалдык болурун күчүлө калканын-дыр!

Эштер! Партияны удурутулганын ажал-агыт удуз-укамы болза, кичкелерин ийкели алары, күжүлешкени хынары болгай, ол дугайын В. И. Ленин чангыс улаа эвес чугаалап чорган.

Отчёттук үенин дургузуна удурутку калдарын шынар составын улам ийкей экижидер, оларын таарыштыр тургузар, оларын квалификацияны бектер талазы-биле улуг ажаллап кылдылар.

XXV съездинин айтканында-да дүштүр партияны ажалык уулу, ажал-агыттын специалисттерин илешкейлиг дөшкөйлөт келген. Амгы үеде эвилелешкен республикалар Компартияларын ТК-ларын, крайкомдарын болгаш обкомдарын секретарынын дөштүр үш келин, пар-

тия хооромдарын база райкомдарын секретарынын үштүр ийе келин инженер-техникти, экономикти азы көдөз ажал-агыт талазы-биле эргелешч болу турар. Ол эки-дир. Ындыг болжолук партия аппаратын дүзүлгөсүн келген специалисттерин чамдык чогуу политикти дуржулга чок болгаш чамдык таарышкы партия органынын администрация-ажыл-агыт методтарын ажалгай бээрн утуш бол-лур херек.

Ол эштерин политикти бекеткейли белин, партия ажал-агыт чугула эл-чечкелчел өөренил алырына дузалажыр херек. Оон-биле чергелештир дүзүлү партияны удурутку болур дээр, партия школанын өөренилгени эртин алыры эвээш деп билер. Партиянын удуруту ажалыкы дөштүр-тен эштеп чогуу калбас массаларын ортузунга ажаллаар болгаш бистин туртуушту ажалчыларын, таралчыларын, интеллигенциянын канчаар чүртүл турарын, оларын ажаллаарын, чүгү хергелеп, чүгү согурула турарын чүгө бижил каан документтерден эвес, а харын боттары билген турар ужурулут. Дөштүрлерин курлаавыр кылдыр сунал турарымыс бүгү коммунисттер ийкей школаны, ажалла-ралын школаны, массалар-биле ажалдык практикти шко-ланы эркен турарын челин алыры чугула.

Калдарын илешкейли курлаавынын тургузуу алыры чугула соруга бооп келген болгаш бооп артар-даа. Маана хамаарыштыр аларга уулу ажал-агытты эргелешч башкаар кал-дарын бекеткейли турар партияны дээр ажалчылар болгаш өөренилгени эркенни ажалын эс кылганы, кичээлээр. Нитилел эртеринин академиялык болгаш Уулу ажал-агыттын академиялык тургусам улу ужу-дузалыг болгай. Эртен чылдар партиянын өөренилгени черерин 32 муң кижил дооскан. 240 муң ажал партия, совет база идеология ажаллаачылар курстарга өөренилгени эркен.

Партия, совет, ажал-агыт болгаш өскө-даа алырларын удуруту ажалыкы хергелешкенин киргизилгенин дугайык ошолон чугаалаар болза эки. Хергелешкени харымсалгалып ажалык дөштүрлерин ажалык ам-даа челин ажаллаачылар турарын минин чугаалаар алар. Ол чорукту экил алыр херек.

Отчёттук үеде Төп Комитет хуузаа дадыган шийгизилерин күжүлешкени хынарыкы кичээгенин күжүлешкени. Ажалын толугайы угуланышкынын харымсалгалып орап ийкей дуржулгазын удурутууларын үргүлү шынар турар алар-гай бис. ССРЭ-нин Министрлер Чогулганы, министрстволарын болгаш ведомстволарын, республикаларын, крайтарын болгаш областтарын партия, совет органынын база-ла өлчө угулаларын. СЭКП ТК-нын чамдык Партияны контрол комитетин болгаш чер-черде партия органынын комиссия-лары партия болгаш күрүч чурумун үргүлү курстар-биле демисал илешкейлиги. Нитилел чугаалаарга, хай чүдүлөр кылдылар турар. Ындыг болжолук элэн хай партия организацияларын ажалында күжүлешкени хынаар чорук конгаш бооп арттылар турар.

Чижээлээр, СЭКП ТК-га чамдык ийкей министрстволарын коммунисттерин ажалын сайгарып чугаалажыр херек. Ажал-агыт ажал-чорудалга дык хай меттер контролду толугайы системанын чорудалып, салын кы-рында удурутулганын стилден бооп турары илешкени.

Удурутулганын уран эргези дээр калдыр-бир айтыр талазы-биле директивалы айтканын удуруту, оң тарал-дарын эвес деп бөдүн билгени чамдык кичкелерин ам-даа шийгизил албаны хоумулангы. Шийгизил хуузаа алгаш, оң айтканын хуузаада миял-ла күжүлешкени турарын челин алыр херек. Контролду күжү чогот-на маана дуза-лаар ужурулут. Ол контрол үстүлгөн болгаш ажаллап хары ута, доктаамал болгаш оперативти боттандыр турар ужу-рулут.

Удурутулганын стиль болгаш методтары — бүтү партияга, бүтү улуска чугула айтыр болур. Ол дугайын болза, ленин нормативтерин бүтү чүгө, хай бүрүдэ удурулга болулары — кандай-да партия ажаллаачынын дөрт хуузаагай болур!

Чугаалап дугайын болай тура, а олар дээр бир хун СЭКП ТК-га бөдүн чартык муң хире кээ турар, дараазында чүдүл чугаалаарын барып шылаас мен. Оларын хай келин чер-черде шынгыс челин кылдылар чүдүлдерин хергези бооп турары чарааланып. Ажалын чончарын тургузул турар дык хай айтырларын дүзүлгөсүн удурутууларын, район болгаш хоорай организацияларын шийгизил шылар болгаш шийгизилээр ужурулут. Партия ажаллаачыны бүрүдэ, удурутку бүрүдэ хамаатынын чугаалаарын, дилгелерин, хоумулаарын эрге-ажыны ажаллаачы болурун чок мурунга, партиянын мурунга бөдүнү хуузаагай кылдыр көөр ужу-рулут. (Адыш часкаашкыны).

Ажал болгаш ший чүдүл бижил чугаалап дугайын ил-чаар ошолон чугаалап турарын бо. Язы-бур хон-чүдүл бижил, ол салдымын чугаалаарга хамаарыштыр партияны түржү билинген бистин ажаллаачымыс ийкей чүдүлөр турас ужурулут. (Адыш часкаашкыны). Шийгизил чүдүл чугаалап, ажал-херекти шүтүмчүлгөн кылдып турар кижил бөдүнү арын чажырбас. (Үргүчүлдегиди адыш часкаашкыны).

Партиянын демократик ажаллаачынын чарыбас кээр болза партиянын иштики информацияны болур. СЭКП ТК-ын иштики болгаш даштыкы политиканы, организакы болгаш идеология ажалын айтканын талазы-биле дини-дырларын партиянын чер-чер органынын, коммунисттер дөштүрлерин болгаш оперативти берип турган. Оон-биле чер-гелештир СЭКП ТК-ы, бүтү партия комитеттери партия эге организацияларын информацияларын калба-биле ажаллап турар аларгай. Ол чорук хай-шынтын салба-ошаны өөренил көрүнгө, чер-черде байдалды толугайы билеп алырына дуза-лап турар.

Конугу чугула херек партиянын ажал-амыралынын дугайын бүтү совет хамаатыларга доктаамал информис-таары болуп турар. Партия организацияларын ажалын ийкей калбас илешкейли болуру — ол дээр партиянын мас-салар-биле харымсалгалып бижилдерин дөштүр чеп-сир. Бо талазы-биле бисте хай чүдүлөр кылдылар турар, мияла-даа чамдык чүдүлдерин ам-даа экижидил болур бооп.

СЭКП-нин XXV съездинин айтканын партияга шийгизил болгаш бот-шүтүмчүлгөн калбарына улам ийкей илгени берген. Ол чоруктагы угуланышкыны оон сонгар-даа бүтү тала-биле хыналар, бүтү партия ор-ганизацияларын бот-шүтүмчүлгөн, чеп-сирлер бисте эштеп чок чорукту байдалын түзүлөр ужурулут.

Шүтүмчүлгөн дээр иштеп сүрүлгөн калды-даа бол орал-дажымын партияны эң-не шийгизил ойтур шыгышкыны бээрн чугула. Бо айтканын талазы-биле бистин түр-жүвү партиянын Уставында толугайы айтканын. Ол ССРЭ-нин Конституцияда база илешкейлигенин. Шүтүм-чүлгөн кылжымын хамарыштыр кандай-да келерел турас — партиянын-даа, күрүлгөн-даа хообузуун негел-деи миди! (Адыш часкаашкыны).

3. Партиянын идеологтук, политика - кижизидилгелиг ажылы

Өске талазында, аныг дайымынын пропаганда чепсиз-ли илешкени база өскөн, оон совет кичкелерин мөдөстөни сандарыкы салдар чедир дээр оралдажышынары күштелген.

Бо бүтү чаа болушкуну болгаш байдалдар чогууру-биле кичээлгө алынды турар б? Бистин пропаганда-нын канчаар-даа ажалок удуз аргалары долу хемчээл-биле ажал-лаачыны турар б? Бо айтканын чүгө чангыс харыны берип болур: чок, ам-даа долу хемчээл-биле эвес.

Бо бүтүрү барымдалаалы, партия Төп Комитетин идеоло-гтук, политика-кижизидилгелиг ажал экижидерин соруг-таларын ажаллап кылган. Олар СЭКП ТК-нын 1979 чылдын

апрель 26-да үнгөн доктаамалда айтканын. Ол — үр үеде күштүг болуп артар документ-тир.

Шындаа чугула болза идеология ажалын хай-хей участоктарына болгаш алырларын эде тургузушкун дугайында, — ийе, мен чамдыр чугаалаамын, чогууна харын эде тургузушкун дугайында чоруп турар. Оон утка-шына-ры хунун айтканын улам-на дүшкөн, а хевирлери совет кичкелерин амы удеги негелде-хергелелерин долу хан-дырлар турарын челин алыр херек.

Пропганда чилин темаларын оон калбай, берге дилж-ривис айтканын таймаларында, курпас болуру конугу чугула. Бистин партиястын политиканы билдир-генин, ийкейли бистер совет кичкелерин согурулалып турар кал-ды-даа айтканын харымсалгалып белеи бис. Бир эвес бистер оларга харыны бербес болзувуса, ийкей бистин тур-туушту дайыныры оон социализмнн түдүлгөсүн ажал-лаарын оралдажырлар деп чүвени мөдөсеп билбешан, оон дайын-биле кылдыр херек.

База бир чүдүл дугайында. Бүгү ийкей-кижизидилгелиг ажал чангыс хемчел куттунган домктар болгаш белеи то-даралдарын анал-ла чамдык кылдыр эвес, а амиди-лалчы болгаш солун кылдыр чурттуган турар ужурулут. Совет кижил — ол дээр эртем-билини болгаш куурулут кижил-дир. Ынчангаш оон-биле болза чок, ужуз ажалын өскө-биле чугаа кылдып, амиди-лал, ажал-херек-биле, бот-тук фактылар-биле толугайы харында чок чүдүлөр-биле кы-зыгарылып жетерге, ол ийкей телевиоорун азы радиоун анал-ла дугайы, солунун өскө-биле салып каар.

Бистин партияны совет журналистерин хай муң кижилгел отралын улуз бөдүрүлгөсүн көрүп, оларын чик эес ажал-ын бекеткейли үнелер турар. Бистин массалык инфор-мацияны болгаш — пропаганда-нын массалык инфор-мацияны болгаш бүтү улустун хай-нити санал-ошанын чурттугалын болгаш турарын бистер шүтүвүс со-гурулалып бис. Солгаш азы журналист чүдүл бүрүдү, теле-видение азы радиога дөштүрлөп, бүрүдү кичкелер-биле шынгыс чугаа кылдыр көөр херек. Олар оон фактыларын чүгө ший болгаш калкынын таймаларында аныг-да хан аналгыл болгаш үнелде түнелдерин миял турар. Совет журналистер бистин партияны хай миялы оон актив-биле каам, партияны журналистиканын ленинч принциптерин болгаш чамдыларын удурулга болдурул, бекил хай-нитин илешкени база харымсалгалып кээрде илешкейли дээрине бистер илешкени турар бис! (Адыш часкаашкыны).

Массаларга партияны болалдарын чедирип, оон поли-тиканы таймалары турар кичкелерин улуг армияныга — коммунисттер болгаш партия кижилгел эштерге — өөр-и чурттуушкынын сөзү илешкейли. Олар дээр лекторлар болгаш пропагандистер, агитаторлар болгаш келеткелер-дир. Оларын ажалын хай тура-биле, бөдүнүк хостуг үе-нин күжүлгөсүн чорутуу турар болгай. Олар улуска ажалын болгаш херекти ажал-херекти кылдып турарлар, оларга уулу-биле чедирин! (Адыш часкаашкыны).

Оон-биле каам мидеа база болуп көөр ужурул чүдүлөр бар. Маса-политикти ажалын хевирлери бисте хай-нити эр-тир чангыс черде туруп берген эес ийкей! Кичкелерин бекеткейли кошкып, эртем-билин эвээш тура херек бир аныг турган болбайт аан. А аны үзгөнгөн совет кижил-биле чугаа кылдыр база өскө херек. Ол дугайын болза көөрү, черле үзгөнгөн-биле болза көөрү чугула боор. Чаа чүдүлө чүдүл идеология ажаллаачыларын чүдүл-даа артык бек дөштүлгө кичкелерин турар ужурулут.

Отчёттук үеде партия өөренилгенин хай кичээлгенин са-лып келген.

Партия чурданышкынын системасында барык 23 ми-лион кижил өөренил турар. Чангыс ажал политиканын система-ны колдунда чур болгаш тургустунган. Сөөлү чылдарда Москвага, Ленинградка болгаш Киевке, Минскте болгаш Бакуга, Тбилисине болгаш Челябинскиге эртенгизил бүтү-эви-лел эртем-практикти конференцияларын кижизидилгел ажалын талазы-биле мурунчы дуржулгазын солугурун, чогаалдык дилгелдерине тураскалтылган. Ол бүтү ажал-чорудалганы оон ийкей илешкейлигине 1979 чылдын октябрыда болган идеология ажаллаачыларын Бүтү-эви-лел чөвүлө дуураи илгени берген.

Бисте элэн хай черлерде, кичээ, Москванын, Ленинград-тын, Свердловскинин, Донбастын дүзүлгө коллективте-ринде партия өөренилгенин чогаалдык дүзүлгө чоруду-турарын ишкелери бар. Новосибирскинин эртем төвүдө нитилел болгаш бойдуз эртеринин методологтук айт-канын талазы-биле семинарларын чорударынын дур-жулгазын төлөтүп үнелелди алган.

Партия чурданышкында хай айтканын болза оон үр-түлгөдүл болурунда. Чүгө челин алырын күзөл турар бис. Бистер партиянын политиканы массанын ажал-херээ-биле каттышкан турарын, партия чурданышкынын кичкелерин. В. И. Ленинин сестери-биле чугаалаарга, «коммунизмнн дүзүлү негел турары кышкы, шак ийкей хевирлери» (адыш часкаашкыны) кылдыр өөрөткөн турарын күзөл турар бис. Өскө өскө-биле чугаалаарга, чугаа болза партиянын идея-теоретикти, политика-кижизидилгел, организакы болгаш ажал-агыттын ажаллаачынын чангыс ажал чорун херек кы-рында челин алырын дугайында чоруп турар. Бистин эне соругунамыс ийкей. Ынчалда-да ажал-херек чер болганда-ла үргүлүш чак ийкей эес болуп турар.

Амга чедир партия чурданышкынын хай-хей школа-ларды болгаш семинарларды теоретикти бекеткейли нитилелди болгаш дүзүлгөсүн кичкелерин дүзүлгөн турар чугула-соругдарын шийгизилгени-биле чедир хол-баштырлар турар. Теоретикти өөренилгени дилгелдерин бол-гаш согурулган куудалдып турар ужуз элтериниң бол-гаш халун эртерин бөдүнүлгөсүн илелдерин база амга чедир эттизмиз.

Семинарларын дилгелдеринин салын көвүдөдүлгөсүн халдыккай, херекти өөренилгенин, бирги эгелчел ком-мунисттерин өөренилгенин шынары экижидерин ший-гизил-биле элдерин чугула хире. Ынчангаш ол соругу-ларын шийгизилгени бистин пропагандист кадрларынын ий-кей алырын, бекеткейли болгаш оларга чогуу үнелде азы чүдүлдерин информацияны улам шыгышкы-биле көрбөс бол-за болушмас.

Пропганда дээр партия өөренилгенин кол кижил. Семинарларын, дилгелдеринин, университеттерин кы-ды болуру: олар чогуу шактары олуру эртерин, чалга-ралыг чедир болур бс, азы, бир ийкей болуп, олар бот-тук партияны болалдып, болгаш сөстүр чур бугага, ийкей те-ттери боту бээр харын оон хей-биле хамааржыр. Кичкелерин партия өөренилгенин канчаар көөр партиянын идеология, пропаганда кадрларындын бирги эгелчел ха-мааржыр. Кичкелер партиянын теориянын болгаш поли-тиказынын чугула айтканын коллективти чугаалажыр көөр, бугуниң сажымын чорутуу айтканын харым-салгалып, бөдүнүлгөсүн идея-теоретикти билин негел алыр дээр оларга боттары чүткүр ужурулут.

Массаларын марксизм-ленинч өөренилгени болгаш кижизидилгел, коммунист тургузуушкунун соругдарын шийгизилгенин оларын чогаалдык илешкени улам ийкей хөжүдүлгөсүн партиянын идеология, пропаганда актив бирги чериниң роко ойнаар.

Эштер! Марксизм-ленинч партия, бир эес ол болуп турар бүтү чүдүлдерин улап билирине, ажаллаачы чаа болуш-кунарын мөчөсөп түнчээрине, марксизм-ленинч теорияны чогаалдык хөжүдүлгөсүн чогуу кичээлгени салбас болза, бөдүнүлгөсүн ролун күжүлгөсүн шылаас. Бис ол соругунамыс кээр-де оон чугула деп санап келген болгаш отчёттук үеде оон шийгизилгенин кичээлгенин салып келген бис.

XXV съездинин сөөлүндө партиянын теоретикти арсеналы элэн хай чугула байдалдар болгаш түнелдер-биле не-меттинген. Теория талазы-биле кылдыган чүдүлдерин хам-тыктын мурунда сайыраган социализмнн концепцияны ажаллап кылганын адал болур. Ол концепцияга дөштүлгө, партия бистин программаны эне соругдарыны боттанды-рыларын оруктары болгаш хуузаларын шылаас бол-гаш тодарткан, төмүлүгү үр үедеги стратегияны болгаш тактиканы тодартканын.

Партияны документтерде болгаш сөөлү чылдарын эр-тем ийкейлеринде билин социализмнн адал-бир тала-зы ажалын кичээлгенин турар. Дөштүр социализмнн дуржулгазын аналгыл, дөштүр революстук чорудалганын дүрүм дугайы байдалын тодартканын турар ажалдарын чогаалдып кылган. Дөштүр ажалын шийгизилгенин тө-түлгүн, капитализмнн нити кризисиниң амы үе-чаданын болгаш күрүч-монократик капитализмнн хөжүдүлгөсүн багыл эес шийгизилгени бар. Амгы үенин дөштүр харым-салгалын өөренил көрүнгө чогуу базмынар кылдыган.

Чангыс өскө-биле, улап ажал кылдыган, ийкей чугула оон көрүлгөсүн төлөтүп болуп турар. Ынчалда-да нитилел эртеринин талазы-биле бүтү чүгө шүтүлгө-ла таарышкы деп болбос. Утка-шынар чок теоретизмнн чамдык чорук ам-даа ажал эртеринин, ол дугайын XXV съездине база чугаалап болгай. Философтар ажаллаачы чаа болушкун-нары улап болалдарын орукта, тодартканын-а чүвени тодартканын бо-ла оралдажыр турар. Социализмнн поли-тиктик экономикада шийгизилгени чогуу айтканын эвээш эес. Эртем-техникти революцияны социал салдарларын улуг кичээлгени негел турар. Нитилелдин политикти ажалла-чынын болушкунарын хан болгаш дилдм аналгыл херек. Хай-нитиниң санал-ошаны ам-даа кошкы өөренил көрүп турар.

Ынчангаш бо дээр — ажаллап кылдыр ужурулут айт-канын чүгө кээр-дир.

Эштер! Төп Комитет ишти партия ужу-дузалыг база бир улуг айтканын съезде чугаалап көөрү-биле тургузуру эртемчел чугула деп санап турар.

Отчёттук үеде туртук бүтү чурттугалыг дөштүр арсеналы-га бистин бүтү ажал-чорудалганын партияны, программаны айтканын дугайында дүштүр боттандыр келген. СЭКП-нин ам күштүг болуп турар Программаны нитилелди нитилел хөжүдүлгөсүн дүрүм дугайы байдаларын ший көрүлгөсүн тур-гар. Ынчалда-да оон хуузаа алган үеде бээр чээрби чыл эркен.

Ол эге дургулукта ССРЭ-ге социализмнн болгаш коммуни-ст тургузулганын улуг дуржулгазын мөчөттинген. Ол дур-жулга болза бистин коммунизмнн шийгизилгенин сайыра-гай социализмнн нитилел чадамын дамчыштыр боттандыр дээр-зин маргыс чокка херечилер турар. Ол болза, мурунда де-мөстөлтүнгөн ийкей, коммунистти формацияны бекеткейли тургузулганын эртемчел чугула, дүрүм дугайы болгаш тө-түк талазы-биле үр үе-чаданы болур. Ындыг түнелди партия сөөлү чылдарда кылган болгаш ажаллап кылган, ийкей оон партиянын Программасын чогуу хевир-биле илелдер херек дээрн чугаажык.

Программаны бистин экономикастын тургузууга болгаш өскөртөлгөсүн тоданы-биле көрүсө, үр үенин соругдарын айттып база ийкейли тодартка чогуу боор.

Боодажы муң кылдыр бис программа чүгө, кол при-циптерин доктаарып, ажал чүгө бүрүдү баш удуз тавыры болжолук болгаш кичкелерин дөштүр ленинч айтканын ба-рымдалаар ужурун билинген.

Дөштүр арсеналды чаа чаа принципалдык чугула хай болушкуну болгаш чорудалгалар тилтип келген.

Социализм дөштүлгө — ол дээр ажал-агыт чурттары чайгыш чок чогуланышкынын, экономикти интерна-циян хөжүдүлгөсүн. Социализм чурттары хөжүдүлгөсүн оруктарына таарышкан бергелерин кичээлгенин база кылган турар ужурулут боор.

Партиянын Программасын имперализмнн колонизмди системалык удузгалы, хай-хей социализмнн улап дур-жулганын боттандыр эне соругунамыс кылдып салып турар оон ажал хөжүдүлгөсүн дөштүр арсеналды чугула хай болушкуну болгаш чорудалгалар тилтип келген.

Боодажы капитализм дөштүлгөсүн чамдык чаа болушкун-нары, ийкей капитализмнн нити кризисиниң амы үе-ча-данын ошол ажал чүдүлгөсүн, шийгизилгенин комплекцияны, транснационал корпорацияларын ролун шынгы ескенин улап болушкуну негеттинген турар.

Бистин партиястын таймалы дээр, дөштүр дүштүлгө чоруду чурданышкынын дээр дөштүлгөсүн ажалок удуз дур-жулгазын мөчөттинген. Оон түнелдине таймалы чок-хөжүдүлгөсүн дөштүлгөсүн теория-даа, практика-даа байдалына. Чугаалап бүтү чүдүлгөсүн барымдалаалы, бис ам күштүг болуп турар Программга эртемчел чугула өскөртөлгөсүн болгаш негелдерин кичиривис чогуу хире болуу деп. Бир эес ийкей чаа съездинин делегаттарынын дөштүлгөсүн азы болза, СЭКП-нин Программанын чаа редакция-ны бекеткейли Төп Комитетке дагып болур ийкей. (Үр-гүчүлдегиди адыш часка

Комиссияның даргазы эш Г. Ф. СИЗОВТУҢ илеткелли

3-кү арын ● 1981 ч. ● февраль 23

АЖЫК - ДУЗАЗЫН ТАЙЫЛБЫРЛАВЫШААН

Совет эрге-чагырганын баштайгы чылдарында-ла, 1921 чылдың октябры 6-да, «Нүруненич өмүч-хөргөңи страхованиенин дугайында» Улус Комиссарларынын Чавулооник дегендеги В. И. Ленин ат салган. Оон бээр-ле страхованине херээ бүгү чуртка негелген алган. Страхованине чурттуң экономиказын улам хөгжүдүп, быжыгаварыга индигил болгаш ажычык чоннар-ның материалдыг байдалын быжыглап турар. Өмүч-хөргөңи болгаш хууда страхованиенин бистин чуртуу-ста калба; негелтэрзин дараазында саннар бадыткаар. Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованиниң ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Бистин республикада стра-хованине херээ база калбарган. Кижилерин амырал-чурт-талгазына оң ажыктыгын оң билип турар. Страхованине ажык-дузазын чурттагыч чон ортузунга тайылбырлап, оңу-негелтэр амырал-чурт-тал-ганын курстрахованине инспек-циясы багай эвээс чорудуп ту-рар. Бо хүнерде Кызылдын чурттагычтарынын 72,6 хуузу

хай-уңдурлугу кинофильм-лерин көргүскөн. Хоорайны күрнеспекциязын эрткен оңу беш чылда кылп чуртукан ажылы ында кижилерин кызыкмак, ак сет-кидиг ижиниң түнели. Кол-лективте хүлээнген ажыл-кыжыга харысалгалыг, план-ини доктаамал ажыг күрүсиди турарлар эвээс. Биздин-ларга инспекцияны мурнак-чылары Н. К. Моргачев, Л. А. Кутина, Н. Н. Данило-ва, Л. В. Яценева, Г. Г. Ан-деева, В. Р. Мельничко бо-гаш оон-даа өскөсөр хамаар-жар. Оларын аразында Н. К. Моргачев оңу беш чылдын түнели-биле тилектин болган, пландан ажыг ол 10 мүн 165 рубльди кирип ал-ган.

Бо эрткен сөөлү беш чылда инспекцияны ажылдакчыла-рыни ортузунда социалист-чарыгы элээн дөштөгү орга-нисттериниң түнелин амырал-чурта кырында көстүп турар-лар. Эрткен чылда амырал-чурта кырында инспекцияны бол-гаш-даа мыда.

К. ТАБУРАК.

Критика болгаш библиография

АМЫДЫРАЛГА ЧОӨК, ЫНЧАЛЗА-ДАА...

4 ОГААЛЧЫ Монгуш Ке-лиш-Топсан «Чыгыштын өң» деп амыч чыны амы-дыралга чуртаа айтырларын көргүскөн, улуг хемээлтиг, со-лук сюжет-тургузугу, чедиле-рин аштыг романын номчу-чурга баралгактан. Оон кол-гомакча автор Тыванын эко-номиканын база бир чуту-ла азыр болуп тыва укса-лыг чыгыш, кой, өшкүнү улам мый сайгарыларын дугайында айтырарын ишле-ип, оңу көзүп турары-биле онзагай. Ажык-биле чутал-ган чогаалчыны помда көргү-скөн дег, шак мынд укса-жыгыла амырал-чуртаа-ла, чуртаа-ла турган-да, чуртаа-ла турары шак Олар тыва уксаалыг мыйларын өстү-релени уур турганын чу-гаалган.

Ындыларга уур чогаалын кол маалыры хоочун комму-нист Тумат Арган-оол тургун турганын болгаш оң чыгыш чалга мыйанын, ол амычал-бергенниң дугайында ном-чурун сурунгар. Автор тыва романында оң ийиң кижил-богаш оң моральдыг бүдү-рүшүн дугайында, салгалар-арзында харылааларын, па-йырал болгаш ынактыг дуга-йында чуталгаларын, оң-биле чегерелтир интернаци-оналчы намыралдык база кызы-гаар болгаш оң камгалакчы-ларын дугайында чогаалын-га нелерип көргүскөн ора-дашкан. Оларын чамдык ке-ни тыва литературада ам-даа хамызы-биле четте чурттын-май турар чуте болганда, ол талда-биле «Чыгыштын өң» көргүскөн намырал бол-гаш кызыгарыларын амырал-чуртаа-ла моон солгаалыг чогаалда улам хамызы-биле болгаш деген-биле көргүс-көн бооп деп илген бол.

Монгуш Ке-лиш-Топсан бижир аны-бүрү дугайында оң ийиң кижил-богаш оң моральдыг бүдү-рүшүн дугайында, салгалар-арзында харылааларын, па-йырал болгаш ынактыг дуга-йында чуталгаларын, оң-биле чегерелтир интернаци-оналчы намыралдык база кызы-гаар болгаш оң камгалакчы-ларын дугайында чогаалын-га нелерип көргүскөн ора-дашкан. Оларын чамдык ке-ни тыва литературада ам-даа хамызы-биле четте чурттын-май турар чуте болганда, ол талда-биле «Чыгыштын өң» көргүс-көн намырал бол-гаш кызыгарыларын амырал-чуртаа-ла моон солгаалыг чогаалда улам хамызы-биле болгаш деген-биле көргүс-көн бооп деп илген бол.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

ЭКИНИ КҮЗЕДИМ

— Аш-чечикерни таарыш-тыр чин-чор силер; хары уга хайну чиринин орунга, уга катеп элестит чигени дөргө-өсөм. Мөөн хоруу каан че-нериниң амычалында чеге-ажыгдал болбас, биздинер бе?

Экинч мөөн элестиче долун салган, азымче чиге көр-кө-кө, база катеп чуталдым. Чүстүн чартыны шагда-ла ажыг база бирген болган, ала-ремниң «хейтпактан холдул-ни, тараалан шыгым чи, өг-лүм» деп оңуна дүштүтүл-де чүрө дег. А бо өңи мөөн ам ол хире салгыш човал, аш-чуртап олар. Оон селки-лиң чыччалан мөөн кады чыткан өөрүм үрүчүч чутта-дакыр. «Ходу бенин чымчак» дикир.

КАИ ДЫННАДЫ

Орук шимээшкениң дур-гунуңар транспорт башка-рышкызын-да, чадан-даа кижилерин таллааным шим-гем сагыры чурду. Чүрө дүзүр автордуктаа болуп турар транспорт оло-онданын-гай кестер орук шимээшкени-ниң чуртун хажытканында болуп. Чимээ, 1980 чылда бол-гаш бөрү транспорт оло-ондан-нык 20 хуузу чуте чадыг кижилерин сунуш-биле болган. Ындыг оло-онданын сани-чыл санинда өзүп турар. Да-раазында сан-түндөн оңу ку-руп болуп, Чадан кижилерин орук шимээшкениң чуртун хажытканында болуп транс-порт оло-ондан 1975—1980 чылдарда 24 хуу эскен, оло-ондот болганында амычтыг оскунар чорук 36, кемиздик — 22 хуу көвүдүс. Ынчанга кижилер бургуз транспорт оло-ондан болдурувче сорулду-биле орук шимээшкениң дур-гунуңар хажык хажык сагыры чурду.

ШЫНГЫ

Орук шимээшкениң чур-тунуңар транспорт башка-рышкызын-да, чадан-даа кижилерин таллааным шим-гем сагыры чурду. Чүрө дүзүр автордуктаа болуп турар транспорт оло-онданын-гай кестер орук шимээшкени-ниң чуртун хажытканында болуп. Чимээ, 1980 чылда бол-гаш бөрү транспорт оло-ондан-нык 20 хуузу чуте чадыг кижилерин сунуш-биле болган. Ындыг оло-онданын сани-чыл санинда өзүп турар. Да-раазында сан-түндөн оңу ку-руп болуп, Чадан кижилерин орук шимээшкениң чуртун хажытканында болуп транс-порт оло-ондан 1975—1980 чылдарда 24 хуу эскен, оло-ондот болганында амычтыг оскунар чорук 36, кемиздик — 22 хуу көвүдүс. Ынчанга кижилер бургуз транспорт оло-ондан болдурувче сорулду-биле орук шимээшкениң дур-гунуңар хажык хажык сагыры чурду.

САГЫР

Орук шимээшкениң чур-тунуңар транспорт башка-рышкызын-да, чадан-даа кижилерин таллааным шим-гем сагыры чурду. Чүрө дүзүр автордуктаа болуп турар транспорт оло-онданын-гай кестер орук шимээшкени-ниң чуртун хажытканында болуп. Чимээ, 1980 чылда бол-гаш бөрү транспорт оло-ондан-нык 20 хуузу чуте чадыг кижилерин сунуш-биле болган. Ындыг оло-онданын сани-чыл санинда өзүп турар. Да-раазында сан-түндөн оңу ку-руп болуп, Чадан кижилерин орук шимээшкениң чуртун хажытканында болуп транс-порт оло-ондан 1975—1980 чылдарда 24 хуу эскен, оло-ондот болганында амычтыг оскунар чорук 36, кемиздик — 22 хуу көвүдүс. Ынчанга кижилер бургуз транспорт оло-ондан болдурувче сорулду-биле орук шимээшкениң дур-гунуңар хажык хажык сагыры чурду.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

Чимээ, 1967 чылда чурттуң куруне страхованине чер-лери ажычык чоннар-биле 47 млн. саннын страховани-ниниң аны-бүрү керээзин чарган турган болза, 1977 чылда ол сан 126 млн. четкен. Бо сан-чуратайдаан ал-ган нөргө, он чыл дургузунаа эвээс элээн улуг бол-ганы өн илден. Оңу беш чылда страхованине ажычык чонга 8,2 миллиард рубльди эгилдип, төлөп берген, а эрткен үч чылда 6,6 миллиард ажыг рубль-ди хамаатыларга эгиткен.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

КЫШКЫ СПОРТТУҢ БАЙЫРЛАЛЫ

РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиада-зын түнелсе ойнаар февралын 28-тен март 12-ге чедир Кемерово областа болуп эртер. Амычалы-ла Россия Федерациянын азым-бол спартакиада-лар булунгарында дөксөккө азым-бол спартакиада-лар эртер турар. РСФСР-ниң Спорткомитетинин аразы-ны бирги ораакчыны, РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиадазын кол судьяны Н. А. Нема-шев-биле СЭТА-ның корреспондентин Вячеслава Труш-ков уурашкан, Спартакиададын старттарынын бо-гаш удаас болуп түнелсе ойнаарын дугайында чута-лап бээрин дилээн.

Февралдын 23-те Мос-ква эгелээн партиянын XXVI съездинде тургаскадыл бо Спартакиадаын организаста-ныс — деп, Н. А. Немашев чуталаан. — Чонку кады дөш, өзүп орап салгалдыг аш-дамыр болгаш угаан-бо-дал кижиниң илген дөш пар-тия болгаш кады. Кыш са-гыш турар болбой. Күш-ку-ла турар болгаш спорт бистин чуртуу-ста амыралдыг со-вет оуур-хевирлиг кол өвө-с болуп турар. Ол дугайында Кол устулукшыныраа база тодаргай көргүстүгөн.

Москва болган XXII Олимпиадага кайтам чык-минуталары бистин сатыш-сеткилесте ам-даа талла-нып артып калган. Күш-ку-ла эртер, амык назим, күш-да-мыры сайгалдыг дөш чут-кул совет спортчу бургуз-да бары Москвага болган Олим-пиада үзүндө илген, ол бу-гу улут-даа, биче-даа мар-гылдар үзүндө улам илгер, бир элесте — РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиадазынын үзүндө ол улам тодаргай-биле бил-дир. Шынал-ла шак мын-га ууражыкталаран Олимпий оюннаны эгелен алган бол-ган. Бо Спартакиададын баштай-гы старттары эрткен чыны-на күш-кула турар коллектив-терге, спортчу клубтарга эгел-ээн. Ийги элестер үзүндө ра-йон-даа, хоорайларга, област-ларга, крайларга болгаш рес-публикаларга маргылдар бол-гусал. Спартакиададын кол-сорулганы — күш-кула турар.

Москва болган XXII Олимпиадага кайтам чык-минуталары бистин сатыш-сеткилесте ам-даа талла-нып артып калган. Күш-ку-ла эртер, амык назим, күш-да-мыры сайгалдыг дөш чут-кул совет спортчу бургуз-да бары Москвага болган Олим-пиада үзүндө илген, ол бу-гу улут-даа, биче-даа мар-гылдар үзүндө улам илгер, бир элесте — РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиадазынын үзүндө ол улам тодаргай-биле бил-дир. Шынал-ла шак мын-га ууражыкталаран Олимпий оюннаны эгелен алган бол-ган. Бо Спартакиададын баштай-гы старттары эрткен чыны-на күш-кула турар коллектив-терге, спортчу клубтарга эгел-ээн. Ийги элестер үзүндө ра-йон-даа, хоорайларга, област-ларга, крайларга болгаш рес-публикаларга маргылдар бол-гусал. Спартакиададын кол-сорулганы — күш-кула турар.

Москва болган XXII Олимпиадага кайтам чык-минуталары бистин сатыш-сеткилесте ам-даа талла-нып артып калган. Күш-ку-ла эртер, амык назим, күш-да-мыры сайгалдыг дөш чут-кул совет спортчу бургуз-да бары Москвага болган Олим-пиада үзүндө илген, ол бу-гу улут-даа, биче-даа мар-гылдар үзүндө улам илгер, бир элесте — РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиадазынын үзүндө ол улам тодаргай-биле бил-дир. Шынал-ла шак мын-га ууражыкталаран Олимпий оюннаны эгелен алган бол-ган. Бо Спартакиададын баштай-гы старттары эрткен чыны-на күш-кула турар коллектив-терге, спортчу клубтарга эгел-ээн. Ийги элестер үзүндө ра-йон-даа, хоорайларга, област-ларга, крайларга болгаш рес-публикаларга маргылдар бол-гусал. Спартакиададын кол-сорулганы — күш-кула турар.

Москва болган XXII Олимпиадага кайтам чык-минуталары бистин сатыш-сеткилесте ам-даа талла-нып артып калган. Күш-ку-ла эртер, амык назим, күш-да-мыры сайгалдыг дөш чут-кул совет спортчу бургуз-да бары Москвага болган Олим-пиада үзүндө илген, ол бу-гу улут-даа, биче-даа мар-гылдар үзүндө улам илгер, бир элесте — РСФСР-ниң улустарынын VII кышкы Спартакиадазынын үзүндө ол улам тодаргай-биле бил-дир. Шынал-ла шак мын-га ууражыкталаран Олимпий оюннаны эгелен алган бол-ган. Бо Спартакиададын баштай-гы старттары эрткен чыны-на күш-кула турар коллектив-терге, спортчу клубтарга эгел-ээн. Ийги элестер үзүндө ра-йон-даа, хоорайларга, област-ларга, крайларга болгаш рес-публикаларга маргылдар бол-гусал. Спартакиададын кол-сорулганы — күш-кула турар.

ЧЕМПИОН

СЭБП-ниң XXVI съездинде тургаскадыл СССР-ниң ка-тышкан дөрт командазынын шыдыра талла-биле маргыл-дазынын элээн лаш салым-чынаарынын сөөдүне амырал-чуртаа минурал турар. Ол командазын салы 8,5 бол-ган ул салымны сөлдөргө-кай. Каттышкан бирги коман-да тилекчи командага чуте-лээн чартык сал четтес болгаш ул-сантаарыг салды бар. Каттышкан ийги командазын салы — 5. Хоочун салгалыг шыдыраччыларын команда-зы — 4,5 салыг.

ТИЛЕЛГЕДЕН ЭГЕЛЭЭН

Делегей чемпион Карло-ваттышкан ийги командазын шыдыраччыларын Рома-нишиниң уткан. Аныктар командазынын шыдыраччы-ларын Каспаров делегей чемпионун чордан Смыслову уткан. А делегей чемпионна-рын бирээни турган Таль Куйрейчик уткан. СССР чемпионун Палхис Тайманов-ту уткан.

СУРАГЛЫГ • СЫГЫТЧЫ

ЧУРУКТА: А. Чудамунуң демелеттени, оңу өрткөктүк белек болгаш грамота-биле шыналган.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

ФЕВРАЛЬ 25-ТЕ
«НАЙРАЛ»: «Огарев» 6:30, 11:20, 13:10, 15:00, 16:50, 18:40 (узаткан), 21:00 (шактар-ла).
«ПОНЕР»: «Петровка» 38 дугар бажы» 9:00, 14:50, 20:50.
«ВОСТОК»: «Мөөн амырал-гын — армия» 15:00, 16:50, 18:40, 20:30 (узаткан) шактар-ла.
«КАА-ХЕМ»: «Сергея» 15:00, «Чугалажыма, акым» 17:00, 20:00 шактар-ла.

МОСКВАДАН СЭКП-НИН XXVI СЪЕЗДИНДЕ

18:30 — Мультифильм 19:10 — Телемөдөр.
МОСКВАДАН
19:25 — «Чарбиг тос чыл-дыг чымы». Урал-чечик теле-фильм, 21:00 — «Уч», Инфор-мист программасы. 21:45 — СССР Эмелдеринин Улуг теат-рынын басты мастерларын концерт, 22:45 — 01:00 — Хоккей СССР чемпионнады. ЦСКА — «Хал» элестиг Төң стадионда дамчыдыла. Чалсар — Бөгүм делегейде.

ИЙГИН ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
18:15 — «Хөгүд аялгалар». КЫЗЫЛДАН
18:30 — «Человек». «Тыва-нын чалым назимы съездин рапорттап турар».

МОСКВАДАН
19:00 — Орус улустун хөг-жүм дерекселдерин концерт. КЫЗЫЛДАН
19:25 — «СЭКП-нин XXVI съездинде рапорттап тур бис». 19:55 — Документалдыг фильм. 20:05 — «Бистин поч-тасы». 20:35—21:25 — «То-рөөн чуртун дугайында ырлан тур мен». Фильм-концерт.

Редакцияның адреси

Тыва АССР-ниң Министрлер Чавулооник Ном үндүрөө чер, полиграфия болгаш ком салымны херестеринин талла-биле эгелеленин типография (Кызыл-Шетинин болган Кравченко Кузнецов, бажы № 1) Тираж 17886. Чарты № 430. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР. ТС-00082.